

Є. В. Крайчак,

к. е. н., викладач Коледжу інженерії та управління, Національний авіаційний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ ЗОВНІШНІМ БОРГОМ

Ye. Kraichak,

Candidate of Economics Science, Lecturer of the College of Engineering and Management, National Aviation University

CONCEPTUAL BASICS FOR THE MANAGEMENT OF PUBLIC EXTERNAL DEBT

У статті запропоновано концептуальні засади управління державним зовнішнім боргом у контексті підвищення ефективності боргової політики держави та створення передумов для зниження боргового навантаження на економіку України. Визначено, що концепція управління державним зовнішнім боргом має бути спрямована на виконання таких завдань: створення можливості залучення необхідного обсягу коштів для виконання державою своїх функцій; забезпечення фінансування державних потреб за умови мінімізації боргових ризиків та досягнення мінімально можливого рівня витрат; проведення оптимізації структури державного зовнішнього боргу за власником боргу, валютою, видами ставок та термінами запозичення; покращення кредитного рейтингу держави. Для реалізації цих завдань необхідно забезпечити виконання таких заходів: удосконалити бюджетно-податкову політику держави; покращити пропозицію державних цінних паперів; виявляти боргові ризики і здійснювати управління ними; підвищити кредитний рейтинг держави; покращити імідж держави як емітента. Розроблено основні критерії, яким має відповідати сучасна національна система управління державним зовнішнім боргом України. Визначено принципи управління державним зовнішнім боргом, що мають бути взяті за основу при формуванні оптимальної системи управління державними зовнішніми запозиченнями України.

The article proposes the conceptual basics for managing the public external debt in the context of improving the efficiency of the public's debt policy and creating prerequisites for reducing the debt burden on the Ukrainian economy. It was determined that the concept of management of the public external debt should be aimed at the following tasks: creating the possibility of attracting the necessary amount of funds for the state to perform its functions; ensuring the financing of public needs, subject to minimizing debt risks and achieving the lowest possible level of costs; optimization of the structure of the public external debt for the owner of the debt, currency, types of rates and terms of borrowing; improving the credit rating of the state. To implement these tasks, it is necessary to ensure the following activities: improve the fiscal policy of the state; improve the supply of government securities; identify and manage debt risks; increase the country's credit rating; improve the image of the state as an issuer. The main criteria that the modern national system for managing Ukraine's external public debt should meet. The principles of managing the public external debt have been determined, and they should be taken as a basis for the formation of an optimal system for managing public external borrowings of Ukraine.

Ключові слова: державний зовнішній борг, концепція управління боргом, зовнішня державна заборгованість, боргова безпека, боргові ризики, кредитний рейтинг, система управління боргом.

Key words: public foreign debt, debt management concept, external public debt, debt security, debt risks, credit rating, debt management system.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Глобалізація світової економіки призвела до зміни традиційних підходів в управлінні державним зовнішнім боргом, переході від пасивного управління (взаємозалік боргових зобов'язань між країнами, своєчасне повернення боргу та сплата відсотків за позиками) до активного з використанням нових інструментів та методів реструктуризації зовнішньої заборгованості, як-от: викуп боргу, конверсія боргу, капіталізація боргу, управління борговими ризиками та оптимізація структури боргового портфелю держави. На сьогодні система управління державним зовнішнім боргом є невід'ємною складовою реалізації міжнародної економічної стратегії та важливим інструментом макроекономічного регулювання в економічних системах країн світу, від ефективності якої багато в чому залежить фінансова безпека та міжнародна конкурентоспроможність держави, що визначає актуальність теми дослідження.

Питання розробки концептуальних засад управління державним зовнішнім боргом сьогодні є досить актуальним із урахуванням світових глобалізаційних тенденцій, у рамках якої була би забезпечена реалізація обґрунтованої політики здійснення державних зовнішніх

запозичень та створення передумов для зниження боргового навантаження на економіку країни.

Незважаючи на велику кількість публікацій у періодичних виданнях та науковій літературі, присвячених проблемі управління державним зовнішнім боргом, залишається низка дискусійних питань у цій сфері. Зокрема це стосується розробки концепції управління державним зовнішнім боргом для мінімізації боргових ризиків та досягнення оптимального співвідношення між ступенем ризику та витратами на обслуговування боргу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика управління державним зовнішнім боргом розкрита у наукових працях таких економістів, як: Андрущенко В., Барановського О., Василика О., Вахненко Т., Гальперіної Л., Зражевської Н., Коба С., Козюка В., Кучер Н., Лісовенко В., Марченко С., Мозгового О., Новицького В., Руденка Ю.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розробка концептуальних засад управління державним зовнішнім боргом в контексті

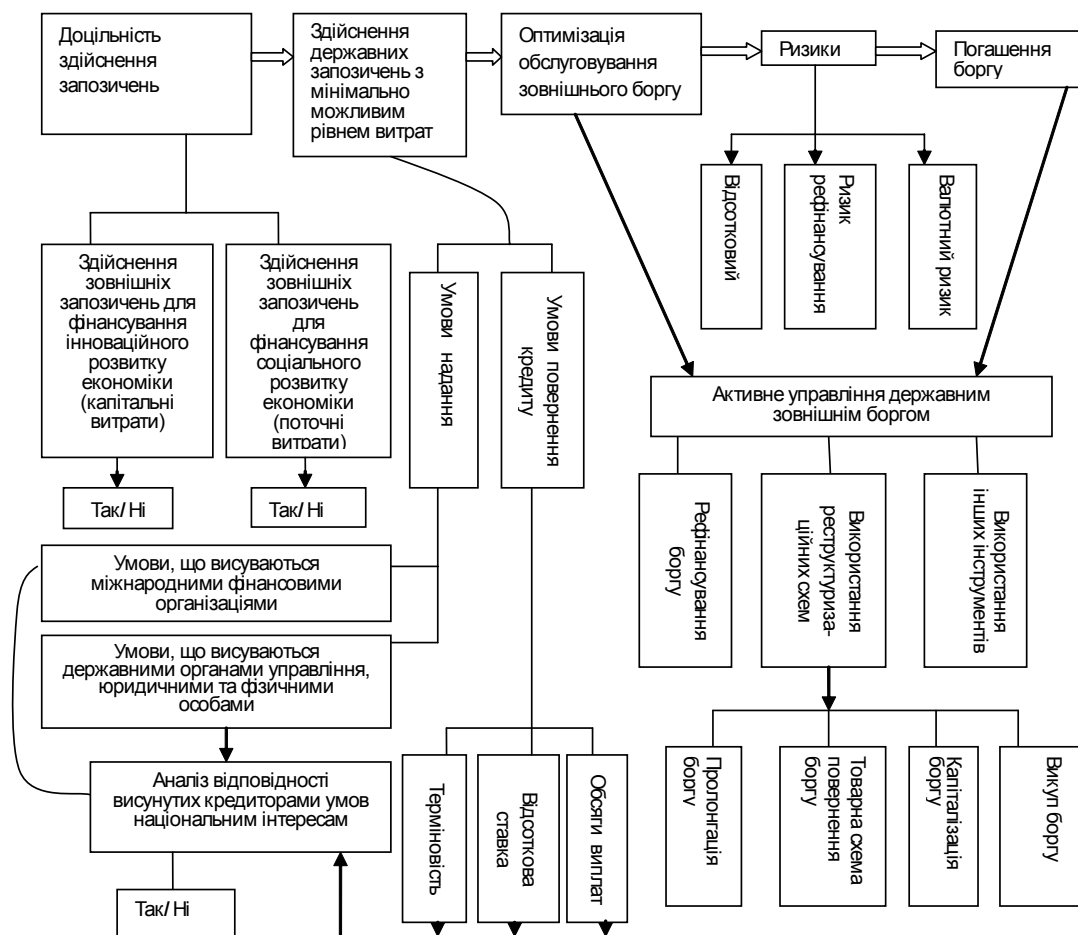

Рис. 1. Процес управління державним зовнішнім боргом

підвищення ефективності боргової політики держави та створення передумов для зниження боргового навантаження на економіку України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Управління державним зовнішнім боргом передбачає процес поповнення боргового портфелю держави новими борговими зобов'язаннями, його своєчасне обслуговування та оптимізація направлени на досягнення відповідності національним інтересам, забезпечення мінімально можливого рівня державних витрат і зменшення ступеня боргових ризиків.

Процес управління державним зовнішнім боргом складається з п'яти послідовних етапів (рис. 1):

1) етап визначення доцільності здійснення державних запозичень. На цьому етапі урядом визначається доцільність поповнення державного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень та здійснюється пошук напрямів, на які будуть витрачені запозичені кошти. Взагалі, можна виділити два основні напрями використання державних позик: поточний і капітальний. Поточний напрям передбачає здійснення державою поточних витрат, до яких відносяться витрати на: соціальні трансферти населенню (стипендії, пенсії, матеріальна допомога); субсидії державним підприємствам та органам місцевої влади; витрати на оплату праці державних службовців; витрати на купівлю товарів і послуг, що необхідні державі, тобто такі витрати, що в основному пов'язані з їх "проїданням".

Капітальний напрям передбачає витрати, пов'язані з інвестиціями в основні фонди і нематеріальні активи. До них відносять грошові кошти затрачені на будівництво, переоснащення і реконструкцію об'єктів, що знаходяться у державній власності, а також різні інвестиційні кредити та інвестиційні субсидії, направлені на фінансування перспективних проєктів, що у майбутньому принесуть

доходи державі. Залучення державою позик під фінансування таких інвестиційних проєктів є більш доцільним, ніж фінансування поточних витрат, і повною мірою виправдовує державні позики;

2) етап здійснення зовнішніх запозичень з мінімально можливим рівнем витрат. Для цього етапу управління державним зовнішнім боргом є характерним пошук урядом кредиторів та проведення аналізу щодо відповідності висунутих кредитором умов національним інтересам (політичні умови, відсоткова ставка, термін надання кредиту, графік погашення боргу тощо);

3) етап оптимізації обслуговування державного зовнішнього боргу. На цьому етапі уряд намагається вчасно здійснювати виплати за борговими зобов'язаннями, за необхідністю проводить рефінансування боргу або навіть достроковий його викуп. Також цілком можливим є використання інших схем з активного управління державним зовнішнім боргом;

4) етап управління борговими ризиками. Цей етап характеризується проведенням оцінки різних видів боргових ризиків (відсоткового, рефінансування, валютного, ліквідності, операційного тощо), проведенням операцій з управління ними для мінімізації їх негативного впливу на державний бюджет;

5) етап погашення боргу. Цей етап передбачає погашення боргових зобов'язань держави, а у разі неспроможності повернення боргу передбачає використання різноманітних реструктуризаційних схем: товарна схема повернення боргу, пролонгація боргу, капіталізація боргу, часткове списання боргу тощо.

Система управління державним зовнішнім боргом будь-якої країни повинна спиратися на чіткий механізм управління державним зовнішнім боргом та мати свою концепцію управління боргом, що буде містити у собі принципи, які будуть враховуватися при розробці та

використанні національної системи управління державним зовнішнім боргом.

Сьогодні зовнішня боргова політика України потребує створення такої концепції управління державним зовнішнім боргом, яка б була спрямована на зниження вартості зовнішніх запозичень та мінімізацію ризиків, що виникають при здійсненні та обслуговуванні таких запозичень.

Метою концепції управління державним зовнішнім боргом України є створення засад та умов для забезпечення проведення ефективної політики управління державним зовнішнім боргом України.

Концепція управління державним зовнішнім боргом України спрямована на виконання таких завдань:

1) створення можливості залучення необхідного обсягу коштів для виконання державою своїх обов'язків та покладених на неї функцій;

2) забезпечення фінансування державних потреб за умови мінімізації боргових ризиків та досягнення мінімально можливого рівня витрат у середньотерміновій та довготерміновій перспективі;

3) проведення оптимізації структури державного зовнішнього боргу за власником боргу, валютою, видами ставок та термінами запозичення;

4) покращення кредитного рейтингу держави.

Для реалізації поставлених завдань необхідно забезпечити виконання таких заходів:

1. Удосконалити бюджетно-податкову політику держави шляхом:

Скорочення рівня та складу сукупних державних витрат з метою зниження дефіциту державного бюджету до прийняттого рівня;

Сприяння детінізації економіки шляхом проведення структурних реформ у податковій сфері через зниження податкових ставок та скорочення кількості податків і зборів.

Реформування державного регулювання у сфері соціального забезпечення через підвищення пенсійного віку, підвищення мінімального трудового стажу та обмеження максимального рівня пенсії.

Скорочення адміністративних витрат у бюджетній сфері та забезпечення бездефіцитності "Нафтогазу".

2. Покращення пропозиції державних цінних паперів шляхом:

Проведення регулярного розміщення випусків державних цінних паперів у межах виконання плану державних зовнішніх запозичень, визначеного законом про державний бюджет на визначений рік.

3. Виявлення боргових ризиків і здійснення управління ними шляхом:

Створення системи внутрішнього контролю управління борговими ризиками та реалізацією заходів з управління відсотковим, валютним, бюджетним, рейтинговим ризиками та ризиком рефінансування;

Розробки та вклюдження до прогнозу показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на плановий та наступні три роки прийняттого рівня таких цільових показників: відношення прямого державного зовнішнього боргу до ВВП; відношення прямого та гарантованого державного зовнішнього боргу до ВВП, середньозважений термін погашення боргу; співвідношення обсягів зовнішніх запозичень у іноземних валютах; співвідношення обсягів запозичень з фіксованою та плаваючою ставками.

Організації здійснення операцій з активного управління державним зовнішнім боргом, включаючи капіталізацію боргу, зворотній викуп боргу, обмін державних цінних паперів на державні цінні папери з більшим строком обігу для мінімізації валютних і відсоткових ризиків, а також економії державних коштів.

4. Підвищення кредитного рейтингу шляхом:

Проведення оптимізації боргових показників, які характеризують ліквідність та платоспроможність країни.

Використання інструментів реструктуризації державної заборгованості та протидії ризикам в управлінні державним боргом.

Сприяння покращенню інвестиційного клімату в країні.

Створення та реалізації ефективної державної бюджетної політики через затвердження державного бюджету із помірним дефіцитом.

5. Досягти покращення іміджу держави як емітента шляхом:

Запровадження сучасних конкурентних процедур проведення аукціонів, які передбачають проведення розміщень державних цінних паперів у один етап.

Проведення вищезазначених заходів сприятиме:

— підвищенню ефективності управління державним зовнішнім боргом;

— надасть можливість здійснювати зовнішні запозичення на найвигідніших умовах за рахунок максимізації строків та мінімізації вартості запозичення;

— полегшить розміщення боргових зобов'язань на світовому ринку капіталу;

— сприятиме збільшенню припливу іноземних інвестицій у країну;

— полегшить реструктуризацію державного зовнішнього боргу.

При формуванні оптимальної системи управління державними зовнішніми запозиченнями України має бути використана концепція управління державним зовнішнім боргом України, в основу якої мають бути закладені такі принципи управління державним зовнішнім боргом:

— принцип забезпечення макроекономічної стабілізації (підтримання на належному рівні монетарної та фіскальної політики шляхом регулювання рівня та складу сукупних державних витрат);

— принцип проведення прогресивних структурних перетворень (зовнішні запозичення повинні здійснюватися, передусім, для розвитку інноваційного сектору вітчизняної економіки з метою досягнення якісного економічного зростання у найближчому майбутньому);

— принцип зменшення боргового навантаження і скорочення зовнішньої заборгованості. Суть цього принципу полягає у забезпеченні мінімізації суми процентних платежів на обслуговування боргу та використанні різних своїх схем для скорочення зовнішньої заборгованості країни;

— принцип інвестиційного сприяння (через забезпечення та утримання на належному рівні кредитного рейтингу країни та створенні сприятливого інвестиційного клімату в ній);

— принцип забезпечення боргової безпеки країни. Суть цього принципу полягає в тому, що показники боргового навантаження повинні завжди знаходитися у безпечних межах і не досягати небезпечного рівня;

— принцип нейтральності (полягає у забезпеченні мінімізації впливу фінансування державного боргу на стан внутрішнього фінансового ринку).

Окрім того, щоб спиратися на певну концепцію, національна система управління державним зовнішнім боргом повинна відповідати таким критеріям:

1) має бути цілісною, не містити внутрішніх суперечностей;

2) не має суперечити економічній стратегії держави та створювати загрозу фінансовій безпеці країни;

3) повинна чітко визначати напрямки та цілі здійснення зовнішніх запозичень, враховуючи як сучасні глобалізаційні світові тенденції, так і позитивні й негативні сторони від здійснення державою таких запозичень;

4) має включати інструментарій та методологію зменшення боргового навантаження на економіку країни;

5) потребує створення спеціальної системи моніторингу боргової безпеки країни, що ґрунтується на використанні загальноєкономічних індикаторів (показників) боргового навантаження.

Економістами Світового банку пропонується використовувати інші критерії при розробці системи управління зовнішнім боргом та оцінці боргового стану країни. Зокрема фахівці Світового банку виділяють такі критерії:

1) кредитні ресурси мають залучатися для інвестування лише у продуктивну сферу економіки. Причому ці інвестиції мають бути настільки рентабельними, щоб, як мінімум, відшкодувати затрати на обслуговування боргу. Ідеться про досягнення такої прибутковості від інвестування запозичених коштів, при якій доходи від вкладень могли б покрити принаймні, виплату боргу та відсотків по боргу. У законодавстві багатьох країнах ця вимога навіть закріплена в конституції;

2) національні заощадження мають бути значно більшими за національні інвестиції, щоб різниця, принаймні, могла б покрити відсотки за попередніми державними зовнішніми запозиченнями;

3) приріст сукупного продукту має перевищувати приріст населення;

4) рівень кредитного рейтингу має бути на високому рівні, якщо країна і в подальшому майбутньому сподівається здійснювати запозичення на міжнародних ринках капіталу. Кредитний рейтинг держави є не лише індикатором ризикованості боргових зобов'язань, але й критерієм інвестиційної привабливості країни. Існує тісний взаємозв'язок між кредитним рейтингом і премією за ризик, що впливає безпосередньо на вартість зовнішніх запозичень.

Наведені умови успішної боргової політики не є релевантними, наприклад, у ситуації, коли зовнішні запозичення здійснюються з метою нейтралізації наслідків кризи споживання; коли зовнішні надходження до країни різко зменшуються і кошти, залучені ззовні, використовуються для компенсування тимчасової нестачі ресурсів і повертаються із відновленням надходжень.

Менеджмент зовнішнього боргу дає змогу ліквідувати розрив між внутрішніми заощадженнями та інвестиціями, між експортом та імпортом товарів і послуг. Без усвідомлення цього фундаментального положення неможливо взагалі існування будь-якої логічної системи управління державним боргом.

Враховуючи те, що теперішнє зовнішнє запозичення припускає здійснення витрат у майбутньому, необхідно враховувати перспективи економічного зростання і стан платіжного балансу в середньостроковій перспективі під час прийняття рішень щодо здійснення нового запозичення. Частково таку інформацію надає річний бюджет і середньостроковий план розвитку країни.

У багатьох країнах у бюджеті вказуються граничні ліміти грошових запозичень державним сектором, а також кредитів, що залучаються під державні гарантії. У деяких країнах у законодавстві встановлюються граничні значення боргових індикаторів (показників), що характеризують стан зовнішньої заборгованості. В інших країнах стратегія управління боргом розглядає питання вартості запозичень в різних джерелах фінансування, а також враховує ступінь їх доступності. Пільгові кредити та гранти є найкращим джерелом фінансування у довгостроковій перспективі, хоча процес їх одержання є більш тривалим у порівнянні із банківськими кредитами. У деяких країнах велику увагу влада також приділяє кореляції термінів віддачі від інвестиційних проектів і термінів погашення позики, а також вартості інвестиційних коштів та норми прибутку, що закладаються за інвестиційним проектом. Невідповідність цим критеріям може призвести до проблем в обслуговуванні боргу, не тільки через недонадходження доходів, необхідних для покриття витрат на обслуговування боргу, а й унаслідок зниження загальної ефективності економіки.

Перевищення певного гранично допустимого рівня державного боргу може спричинити проблеми у здат-

ності країни виконувати у повній мірі свої платіжні зобов'язання перед кредиторами та створити загрозу для фінансової безпеки держави. Під фінансовою безпекою розуміється такий стан фінансової системи, за якого наявна стійка національна валюта, відсутня загроза для розвитку економіки величина внутрішнього і зовнішнього боргів, забезпечується стає економічне зростання за відсутності або за низьких рівнів інфляції.

Розгляд питання фінансової безпеки країни, що позичає необхідно здійснювати в контексті дослідження її боргової безпеки та вивчення впливу державного боргу на її економічний стан, ліквідність та платоспроможність. У широкому розумінні під борговою безпекою країни розуміють певний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи. У вузькому розумінні, боргова безпека можна визначити як такий рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості, що може в повному обсязі обслуговуватися та своєчасно погашатися і не загрозувати фінансовій стабільності держави.

На рівень боргової безпеки країни може впливати багато різноманітних факторів:

— по-перше, рівень боргової безпеки країни залежить від обсягу та структури боргових зобов'язань;

— по-друге, боргова безпека країни також залежить від умов випуску, погашення та обслуговування взятих на себе країною боргових зобов'язань;

— по-третє, на рівень боргової безпеки можуть впливати стабільність виконання запланованих параметрів державного бюджету та монетарної політики загалом, а також динаміка запланованого економічного зростання.

Враховуючи те, що державний кредит виступає важливим інструментом бюджетної політики, через який забезпечується залучення необхідних грошових сум для фінансування видаткової частини державного бюджету, вважаємо, що у стратегії управління державним боргом повинні бути чітко прописані цілі та напрямки, для яких можуть здійснюватися державні запозичення.

Головним завданням, пов'язаним із використанням державних запозичень в якості одного з інструментів розвитку економіки, є визначення пріоритетних напрямків використання запозичених коштів, найважливішим з яких повинен стати розвиток інноваційної діяльності. Державні запозичення здатні позитивно вплинути на всю економіку країни, тільки в тому випадку, якщо вони будуть спрямовані на вирішення стратегічних завдань, пов'язаних з переходом країни від сировинного до наукоміського розвитку, що може бути досягнуто за рахунок:

1. Забезпечення умов для розширеного відтворення природних ресурсів, що має на меті реалізацію комплексу економічних, правових та організаційних заходів, які стимулюватимуть користувачів природних ресурсів вести діяльність щодо відновлення (розвідки та освоєння) запасів корисних копалин в обсягах, що необхідні для стимулювання подальшого ефективного розвитку соціально-економічної системи.

2. Створення умов для розвитку енергетичного потенціалу і переведення країни на енергозберігаючі технології, що в комплексі дозволить повністю усунути обмеження для швидкого економічного зростання та знизити енергетичну складову у вартості товарів та послуг. Це дасть можливість зменшити обсяги критичного імпорту та потребу у іноземній валюті, що, у свою чергу, полегшить обслуговування державного зовнішнього боргу.

3. Розвиток такої системи технічного та технологічного регулювання, що відповідатиме особливостям

національної економіки та сприятиме забезпеченню відповідності продукції національного виробництва усім світовим стандартам безпеки і якості. Це дасть можливість підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції та забезпечити сприятливі передумови для нарощування високотехнологічного експорту.

4. Забезпечення сприятливих умов для формування єдиного інформаційного простору на території країни, що є невід'ємною складовою програми реалізації конкурентних переваг країни. Це потребуватиме, у свою чергу, створення експортно-орієнтованої моделі вітчизняного ринку інформаційних технологій та подальшої інтеграції до міжнародного ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

Запозиченні іноземні кошти необхідно буде направити на:

- реалізацію програм розвитку кадрового потенціалу як основного чинника підвищення ефективності виробництва;

- сприяння подоланню бар'єрів виходу вітчизняних компаній, які працюють у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, на зарубіжні ринки;

- регулювання сектора телекомунікацій;

- оптимізацію оподаткування сфери інформаційно-комунікаційних технологій;

- розвиток системи венчурного інвестування та стимулювання розвитку системи технопарків в Україні.

ВИСНОВКИ

Запропоновано концепцію управління державним зовнішнім боргом України, яка передбачає виявлення та управління борговими ризиками, покращення позиції державних цінних паперів, використання операцій з активного управління зовнішнім боргом, покращення кредитного рейтингу держави, взаємообумовленість бюджетно-податкової політики з нагальними потребами реформування і коригування зовнішньої боргової політики, що у цілому виражена через такі принципи: принцип забезпечення макроекономічної стабілізації, що полягає у підтриманні на належному рівні монетарної та фіскальної політики шляхом регулювання рівня та складу сукупних державних витрат; принцип проведення прогресивних структурних перетворень, який виражається в тому, що зовнішні запозичення повинні здійснюватися, передусім, для розвитку інноваційного сектору вітчизняної економіки з метою досягнення якісного економічного зростання у найближчому майбутньому; принцип зменшення боргового навантаження і скорочення зовнішньої заборгованості, що полягає у забезпеченні мінімізації суми процентних платежів на обслуговування боргу та використанні різних реструктуризаційних схем для скорочення зовнішньої заборгованості країни; принцип збільшення припливу у країну валютних коштів через забезпечення та утримання на належному рівні кредитного рейтингу країни та створенні сприятливого інвестиційного клімату в ній; принцип забезпечення боргової безпеки країни проявляється в тому, що показники боргового навантаження повинні завжди знаходитися у безпечних межах і не досягати небезпечно рівня; принцип нейтральності полягає у забезпеченні мінімізації впливу фінансування державного боргу на стан внутрішнього фінансового ринку.

В умовах сучасного розвитку глобалізованої світової економіки пріоритетним напрямом використання запозичених державою коштів повинен стати розвиток інноваційної діяльності. Зовнішні запозичення сприятимуть прискоренню економічного розвитку країни лише за умови, що: вони будуть витрачатися лише за інноваційно-інвестиційним призначенням; будуть залучатися лише в тих обсягах, які реальний сектор зможе ефективно абсорбувати під конкретні проекти розвитку; повністю будуть перекриті шляхи втечі капіталу з реального сектору економіки.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Бондарчук Т.Г. Механізм управління та обслуговування державного боргу / Т.Г. Бондарчук // Фінанси України. — 2003. — № 4. — С. 14—19.

3. Вахненко Т. Концептуальні засади управління зовнішнім національним боргом України / Т. Вахненко // Економіка України. — 2007. — № 1. — С. 14—24.

4. Карапка О. Управління державним боргом України [Електронний ресурс] / О. Карапка. — Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/internetconference/announced-internet-conference/onferencia-3-02-2012/49-articleonferencia-23-02-2012/171-2012-03-27-18-59-29.html>

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.minfin.gov.ua

6. Вівчар О.Й. Особливості управління державним боргом та методи його удосконалення [Електронний ресурс] / О.Й. Вівчар, М.Ю. Солдак // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2011. — № 720. — С. 371—376. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vnulp/Menagment/2011_720/56.pdf

7. Макар О.П. Вдосконалення системи управління державним боргом як передумови економічного зростання / О.П. Макар // Вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. — Львів, 2012. — Вип. 22.1. — С. 284—290.

8. Статистика зовнішнього сектору. Зовнішній борг України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=-1&art_id=65613&cat_id=44446#4

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "The Budget Code of Ukraine", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 14 Feb 2018).

2. Bondarchuk, T.G. (2003), "Mechanism for managing and servicing public debt", Finance of Ukraine, vol. 4, pp. 14—19.

3. Vakhnenko, T. (2007), "Conceptual principles of managing external national debt of Ukraine", Economy of Ukraine, vol. 1, pp. 14—24.

4. Karapka, O. (2012), "Management of public debt of Ukraine", available at: <http://www.stelmaschuk.info/internetconference/announced-internet-conference/onferencia-3-02-2012/49-articleonferencia-23-02-2012/171-2012-03-27-18-59-29.html> (Accessed 14 Feb 2018).

5. Official site of the Ministry of Finance of Ukraine (2018), available at: <http://www.minfin.gov.ua> (Accessed 14 Feb 2018).

6. Vivchar, O. Y. and Soldak, M. Yu. (2011), "Peculiarities of Public Debt Management and Methods for Its Improvement", Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic", vol. 720, pp. 371—376, available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vnulp/Menagment/2011_720/56.pdf (Accessed 14 Feb 2018).

7. Makar, O. P. (2012), Improving the system of government debt management as a prerequisite for economic growth, Bulletin of the National Forestry University of Ukraine: a collection of scientific and technical works, vol. 22.1, pp. 284—290.

8. External sector statistics. External debt of Ukraine, Official site of the National Bank of Ukraine: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=-1&art_id=65613&cat_id=44446#4 (Accessed 14 Feb 2018).

Стаття надійшла до редакції 14.02.2018 р.